

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat: Buitenrustplein 21, Voorburg, Tel. 729315 - Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Groep I,
4 oktober 1959.

Goedenmorgen, vrienden.

Uit de vele onderwerpen, die ons ter beschikking staan voor een zondagsoverweging, heb ik deze keer een paar zeer oude zedenwetten genomen. Voordat ik daarover ga spreken, moet ik u eerst op de hoogte brengen van het milieu en de tijd, waarin deze wetten behoorden tot de belangrijkste ethische waarden van de mensheid.

Heel lang geleden was de huidige woestijn Gobi een zeer vruchtbaar gebied met grote steden en hun tempels, rijke landbouwgebieden en zelfs een aantal vestingen. Wij kunnen de beschaving van dit volk, nu reeds lang vergeten, niet vergelijken met wat wij op het ogenblik kennen van Azië. Wij hebben in die tijd te maken met een priesterheerschap, die we met enige goede wil een theocratie zouden kunnen noemen, met dien verstande dat er niet sprake is van één godheid maar van een aantal goden, die elk voor zich een functie zijn van een grote god, die men niet nader omschrijft.

Het was een fantastisch land. Als je op het ogenblik de oude tempels ziet met hun stenen kantwerk en vergulde spitsen, lijkt het of ze al zo oud zijn dat het niet verbaast dat in een tijd, dat de paleizen van Egypte nog hoofdzakelijk uit tichelsteen waren opgebouwd, in deze vlakten tempels zijn gebouwd van rotssteen en gepolijste marmersoorten met vloeren van rood graniet.

Het volk leefde vredig en had zijn bepaalde dedicaties aan een zekere godheid. Als iemand behoorde bij de geneeskunde - d.w.z. degenen, die genezing brachten, medicijnen zochten, kruidenzoekers - dan behoorde hij onder een godheid, die speciaal dat terrein a.h.w. beschermde. Een krijger hoorde weer bij een andere godheid. Een handelaar, een andere godheid. Zo had ieder voor zich a.h.w. zijn eigen beschermende god. Het gevolg was natuurlijk dat er een groot verval dreigde te komen in de algemeen aanvaarde zeden, want elke godheid heeft zijn eigen mogelijkheden, zijn eigen eisen en stelt ook bepaalde wetten.

De wijzen van die dagen hadden dat begrepen en zij hadden een soort code samengesteld die a.h.w. aan elk van de godheden of - volgens de ingewijden - facetten van de onbekende god, een zeker recht deed zonder daarbij echter iemand in zijn geloof te schaden. Wij kunnen deze wetten niet anders noemen dan zedenwetten, ofschoon hun achtergrond veel verder reikt dan het zuiver stoffelijk gebied. Wij vinden dergelijke wetgevingen overigens in de geschiedenis meer en wanneer ik hier mag wijzen op de Tien Geboden van Mozes, dan zou ook daar te bewijzen zijn dat deze geboden in de eerste plaats werden gegeven om een volk dat verschillen-

de facetten van een god aanbad tot een eenheid te vormen. Het is echter niet mijn taak om hier een dergelijk historisch overzicht te geven. Ik zal dus allereerst proberen een paar wetten - of geboden zo u wilt - te vertalen.

"Dat niemand de ander schade, waar hij door de ander te schaden de god vertoont die hem beschermt en zo zich aan de bescherming van zijn eigen godheid onttrokken ziet."

Een zeer typisch wetje. Er spreekt een soort van verdraagzaamheid uit, vandaar dat ik het voorop stel. Maar er zit ook een zekere logica in, want in het moderne leven staat ook ieder van u onder een apart gesternte. Ieder van u heeft zijn eigen kwaliteiten en eigenschappen, heeft zijn eigen zorgen en moeiten, zijn eigen benadering van de grote geheimen van het leven. Indien ge nu echter een ander schaadt in zijn denken, zijn geloof, zijn recht, komt ge in onvrede met uzelf. Ge zult dat nooit geheel kunnen verwerken. Daardoor verbleekt uw eigen beeld van God en hebt ge dus inderdaad minder verbinding met Hem. Het is noodzakelijk begrip te tonen voor anderen. Let wel, hier wordt niet gepredikt dat ge een ander absoluut ongemoeid moet laten, onverschillig wat hij doet. Maar er staat, dat ge die ander niet moogt hinderen in zijn leven en zijn geloof. En dat is wel belangrijk.

Een volgende wet stelt:

"Wanneer men leeft, dient men een derde deel van zijn leven te besteden voor zich, een derde voor de godheid die men dient en een derde voor het onbekende dat onze oorsprong is."

Dat doet een beetje denken aan de meer finantiëel uitgelegde wetten van het Jodendom en ik meen zelfs dat men in de moderne tijd weer probeert om op die manier een zeker kerkaccijns los te krijgen. Maar stel u eens voor, hoe het gaat in uw eigen leven. Ge leeft, ge hebt voor uzelf het recht om een zeker deel van uw leven te besteden, zoals u wilt. Er is een zekere vrijheid, want gij moet ervaring opdoen. Gij zult voor uzelf moeten uitmaken wat dit leven eigenlijk geestelijk inhoudt. Maar wanneer nu een derde van uw tijd daaraan wordt besteed, dan heeft u voldoende persoonlijke vrijheid en ervaring om te zeggen: "Ik kan hierdoor bewust worden." Nu hebben wij ons eigen beeld van God en van plicht. Het is de voorstelling die in ons leeft, zoals deze mensen hun beelden hadden van hun goden in de tempels waar zij heengingen. Goden en wie ze allenhand voorschriften hadden ontvangen en waaraan hele erediensten werden gewijd. Zo hebben wij ook ons beeld van het Goddelijke, datgene wat met God in verband staat. Ook wij zijn geneigd, u weet dat zelf ook wel, om juist deze voorstelling zoveel mogelijk te volgen. Wij gaan naar een kerk toe of wij onthouden ons als vanzelf van sommige dingen. Wij volbrengen andere dingen omdat dit onze God is, onze godsdienst. Maar daarachter blijft het hele onbekende terrein. Nu wordt in die oudheid gesproken van de "onbekende god". Zouden wij niet met evenveel recht kunnen zeggen: "Het onbekende deel van ons leven?"

Wij kennen onszelf niet voldoende. Er zijn teveel afwijkingen aan te wijzen van de norm. Onze stoffelijke waardering blijkt geestelijk niet op te gaan. Wat wij als stoffelijke wet accepteren, blijkt geestelijk wrijving te veroorzaken. Ja, zelfs dat wat wij geloven laat hier en daar een onbevredigdheid achter, waardoor wij verder zoeken. Want in ons leeft - wanneer wij in de stof leven en ook wanneer wij in de geest zijn - een reeks van fijnere voertuigen, die op hun wijze God kennen en die het beeld dat wij nu hebben aanvullen. Misschien zouden wij dat "instinct" kunnen noemen of een prijsgeven van onze eigen zienswijze. Hiervoor nu wordt een derde van het leven bestemd.

Die verdeling heeft men later gerationaliseerd en zo vinden wij in het Boeddhisme nog steeds de opvatting, dat je als kind een opleiding moet hebben in het klooster met daarnaast zekere vrijheden en daarna in de

wereld moet leven. Gedurende deze beide fasen blijft de binding met ouders en familie gehandhaafd en daarna volgt het derde deel van het leven, nl. waarin de mens zich terugtrekt, monnik wordt en zich alleen maar bezighoudt met het Pad, de weg naar de eeuwige verlossing.

In die oude tijd bedacht men dat een beetje anders. Men maakte niet een indeling van: die dagen of jaren behoren aan deel één, deel twee of deel drie. Men ging ervan uit dat die drie waarden gelijktijdig bestaan en dat ze afwisselend gediend moesten worden en wel op een zodanige wijze, dat aan alle ongeveer evenveel aandacht en moeite werden besteed. In dat land met zijn vele goden was dat natuurlijk zeer belangrijk. Want zo had een mens een derde deel van zijn leven voor zich, een derde deel was hij geboeid in zijn godsdienst, maar het laatste deel was gewijd aan het volk met al zijn goden. Een leerstelling die ongetwijfeld de grootheid van dat rijk aanmerkelijk heeft opgevoerd.

Een zeer typische wet, die in het moderne concept slechts ten dele past, is de volgende:

"Gij zult geen mensen banden aanleggen; gij zult van geen mens banden aanvaarden. De vrijheid in alle dingen is het eerste vereiste om de wil der goden te volbrengen."

Dat heeft natuurlijk wel eens aanleiding gegeven tot gebruiken, die de moderne wereld een beetje vreemd aandoen, want deze vrijheid werd doorgevoerd op elk terrein. Een handelsbediende was volkomen vrij tegen zijn baas te zeggen: "Vandaag werk ik niet." En dan had die baas dat te accepteren. Natuurlijk had de bediende de consequenties te dragen, maar de baas mocht hem daarvan geen verwijt maken. Echtparen waren vrij hun eigen weg te gaan, alleen of tezamen, naar eigen wil en niemand had het recht daar iets op te zeggen. Niemand had recht op de partner enige invloed uit te oefenen. Een dergelijke wetgeving is natuurlijk wel zeer noodzakelijk in een wereldje dat verdeeld wordt door de verschillende goden. De vrouw aanbidt een andere god dan de man; zij volgt een andere rite. Zij kunnen van elkaar niet eisen, dat zij geheel parallel met elkaar leven. En de vrijheid, die zij op deze wijze genieten, heeft ook grote voordelen, want niet alleen in het geestelijk leven maar ook in het stoffelijk leven worden vele spanningen voorkomen. De achtergrond echter daarvan gaat heel wat verder dan het stoffelijk bestaan.

Ik wil proberen u dat duidelijk te maken door even iets te vertellen uit onze eigen wereld. Mensen zijn op aarde met elkaar verbonden. De een is meester, de ander is slaaf. Men is met elkaar gehuwd, men heeft een relatie b.v. moeder-dochter en vader-zoon. Die band kan niet eeuwig blijven voortbestaan. Het hele leven is immers een wentelgang van stof en geest, van geest naar lichter geest of weer naar stof, vorm na vorm. En een verhouding die eenmaal is ontstaan kan nooit gedwongen worden gehandhaafd. Wanneer nu een mens op deze wereld meent rechten te hebben op een ander mens of eigenaar te zijn van een ander mens - in de oudheid was die slavernij natuurlijk veel intenser dan zij tegenwoordig bestaat, omdat men een meer persoonlijk eigendomsrecht kende - kan dat nooit blijven voortbestaan over verscheidene sferen en vele levens. Indien men handelt volgens het concept: "dit is van mij, dat kan niemand mij meer afnemen," breng je jezelf in een voortdurende geestelijke verarring. Voorbeelden daarvan vinden wij in onze werelden te over. Wij zien dan dat een kind een lichtende geest is geworden, dat de vader of de moeder veel minder ver is gekomen. Wanneer deze nu zou proberen dit kind te beheersen, als een deel van zichzelf, als eigendom te beschouwen, dan zou het kind zich van die ouders moeten losmaken, want het zou niet in staat zijn aan de eisen daarvan te beantwoorden.

Maar indien beiden t.o.v. elkaar als vrije wezens staan, zal het kind van uit de lichte wereld de ouders kunnen helpen en hen opheffen tot zijn eigen terrein. De ouders zullen in hun eigen werelden ervaringen kunnen opdoen, ongehinderd door de lichtende status van hun kind.

Wij zien ook heel vaak dat de man-vrouw verhouding, zoals die op de wereld bestaat, in de sferen tot overdreven en pijnlijke tonelen leidt. Een vrouw is overgegaan; de man komt later na. Hij gaat op zoek naar zijn vrouw en meent dat hij daar recht op heeft. Hij vindt haar natuurlijk wel, maar hij kan geen invloed op haar uitoefenen. Zij is rijper in het geestelijk leven dan hij. Hij zal genoeg moeten nemen met wat zij hem schenkt. Hij kan dat niet. Hij is altijd de heerser in huis geweest en hij meent dat hij dat nu ook moet zijn. Het gevolg is dat hij zijn vrouw niet kan benaderen en daar veel leed en veel pijn door heeft en zelfs in zijn eigen sfeer gebonden blijft. Hij kan niet verdergaan. Staan de mensen vrij tegenover elkaar, zodat de man en de vrouw elkaar beschouwen als vrienden, dan is de genegenheid die tussen beiden bestaat voldoende om een voortdurende hulp en samenwerking te verzekeren. Er is dan geen sprake meer van "ik heb het te zeggen" of "jij hebt het te zeggen"; er is zelfs geen sprake van "wij horen tezamen". Er is geen regel waarop men zich kan beroepen. Alleen de innerlijke gesteldheid geldt. Het is opvallend dat men een dergelijke levens-zedenregel met een zo grote geestelijke achtergrond, in die dagen gaf.

En zo is er nog één die wijst op een diep inzicht in de wereld na de dood. Namelijk deze:

"Indien een mens sterft, zo zullen zijn naasten - dus eigenlijk in de dietse termen zou je moeten zeggen, zijn sibbe, zijn stam - hem zo snel mogelijk begraven, indien de tekenen gunstig zijn. Het lichaam mag echter niet onbeschadigd gelaten worden, opdat de geest zijn uitweg vinde." En vervolgens:

"Men zal niet treuren, doch zich sieren met bloemen en zich verheugen met één, die vrijheid vindt."

Nu zit ook hier een zekere sociale achtergrond. Kijk eens, in elke tempelgemeenschap is een hoge-priester. En die hoge-priester heeft een gezag dat dat van een minister in een moderne staat nabij komt. Wanneer hij zou sterven en men zou daarover treuren, zou dus een deel van het publiekrechtelijk bestel uitgeschakeld zijn. Indien men hem echter met vreugde zijn vrijheid geeft, is er helemaal geen reden om niet juist in zijn naam nog eens extra hard te gaan werken, een nieuwe figuur neer te zetten en zijn taak beter te volbrengen. En ook met het oog op de verdeeldheid in de families is dat begrijpelijk. Men hoort niet qua familie bij een godheid maar eerder door beroep en roeping. Wanneer ieder nu op zijn eigen wijze zou willen gaan rouwen, zou dat een ontzettende verwarring geven. Indien men echter feest viert - de feestgebruiken zijn practisch bij ieder hetzelfde. Ook hier derhalve een achtergrond, die in het maatschappelijk vlak ligt. Maar er zit nog iets anders aan vast. En nu moet ik commentaren aanhalen op de wetgeving uit het z.g. "Huis van de Dood". Er is dus een aparte god, die voor de dood staat. Er wordt dit gezegd:

"Wanneer de geest vreugdig in wil gaan, wordt zij geketend door tranen. De woorden van rouw zijn een duistere mantel, die als een ondoordringbaar wolkendek haar bēlet haar weg te vinden op de steile hoogten van de geest. De gedachten, die binden zijn een vloek, maar de vreugdige erkenning dat één zijn recht heeft gevonden en zijn werkelijk vaderland betreedt - dus de gedachte van een land ergens waar hij binnengaat - is als een heldere zon, die het pad licht geeft. En dan wordt de spijt, dat men niet met deze heeft kunnen gaan, tot de schaduw waaronder hij kan toeven, wanneer de weg te lang is."

Een beetje dichtertlijk. Maar laten wij dat eens overbrengen in onze eigen wereld, in uw wereld. Een mens gaat dood. De achtergeblevenen gaan met alle gedachten zich daaraan vastklampen. Zij geven die mens zijn vrijheid dus niet. Men bindt hem. Elke traan wordt dan iets, dat door zo'n wezen als schuld gevoeld wordt. U weet hoe het gaat met mensen. Je bent

nooit klaar om te sterven, ook al denkt u dat. Er is altijd nog iets, dat je had willen doen of iets dat je had willen zeggen en dan zou je het gevoel krijgen tekort geschoten te zijn. Je zou terug willen gaan en herstellen, maar je kunt het niet. Op deze manier wordt het zeer moeilijk dan toch de weg te gaan van de geest, om datgene te volgen in jou, wat als een soort ingebouwd kompas je stuurt in de juiste richting en de juiste weg. Het geeft dus verwarring. Maar als een mens je vreugdig laat gaan en dus zegt: "Het is voor mij misschien wel vervelend, maar ik ben blij dat je eindelijk vrij bent van banden van de stof en zo je geestelijke bestemming kunt vinden," dan is dat een soort aanmoediging. Dat betekent: Nou ja, je hebt misschien wel wat verzuimd, maar dat zullen wij op aarde wel doen. Ga jij in vrijheid en in vreugde. En dan is het besef gemist te worden een soort tempering van het licht. Kijk eens, wij weten even graag als u op aarde dat wij bemind zijn, dat wij betekenis hebben voor anderen. En wanneer dat dus komt als een persoonlijk treuren, dan koesteren we ons daaraan een beetje, het geeft rust, maar het is niet meer een band die ons terughoudt. Ook dat vinden wij dus in die eigenaardige wetgeving van het oude volk terug. En nu is er nog één punt dat wij dan naar voren willen brengen en dan zullen wij dit volk voorlopig maar weer laten rusten.

Er staat nl. ook nog geschreven:

"Waar de mens handelt zonder genegenheid, daar is hij als de koude krachten der onderwereld. Doch waar de mens handelt uit genegenheid, daar kan hij slechts handelen uit de zomerse krachten van het licht."

Een wet, die in die maatschappij ook weer ontzettend veel te betekenen heeft. Juist in deze priestermaatschappij is het zo erg belangrijk, dat men zijn roeping volgt. En wanneer je nu de mensen zou willen binden aan één bepaalde god, door een afgelegde belofte b.v. zoals dat tegenwoordig wel gebeurt, een eeuwigdurende gelofte, dan kom je er niet meer uit en zul je nooit meer kunnen volbrengen wat je wil. Het moest aanneemelijk zijn, dat men van beroep op beroep overging, dat men van god tot god a.h.w. wisselt, zoals men zichzelf gedreven voelt.

In een bestel dat - zoals ik reeds zeide - kantoorbedienden de vrijheid geeft tegen hun baas te zeggen: "Ik kom vandaag niet," moet natuurlijk ook de vrijheid bestaan tegen die baas te zeggen: "Ik word nu kunst schilder." En dan moet die baas dat kunnen begrijpen, want anders komt er chaos. Hij moet erop rekenen dat het kan; hij moet weten: dit is het recht van mijn bediende. En omgekeerd moet de bediende begrijpen dat zijn baas op een gegeven ogenblik zegt: "Jongens, ik heb er genoeg van om handel te drijven, ik ga fabriceren. Wil je met me meegaan dan is het goed, wil je dat niet, hier sta je vrij, je zoekt je eigen weg verder." En doordat de godsdiensten dus bepaalde klassen en groepen samenvoegden, was juist de kerk gelijk een soort arbeidsmarkt, een soort uitwisselingspunt. Maar die baas kon niet zeggen: "Nu blijf ik de god van de handel dienen en ik ga ook fabriceren." Dat was niet mogelijk, want dan moest hij ook naar die andere godheid toegaan. Want de god van de handel zou hem alleen schaden in zijn fabricage. Hij moest dat andere gaan zoeken. Het gaat hier derhalve om een sociale oriëntatie en gelijktijdig een oriëntatie op het Goddelijke.

En nu vind ik het meest belangrijke hierin dit: Elke god heeft zijn wetten op aarde, nietwaar. Zo heeft elke wijze van leven voor u en voor ons haar eigen verplichtingen. Wanneer wij in een bepaalde vorm die plichten op ons nemen, kunnen deze niet verzaakt worden, zolang wij hetzelfde doel blijven nastreven, zolang wij deze toestand blijven erkennen. Maar als wij op een gegeven ogenblik het aanvaarde doel opzij zetten en een andere kant uitgaan, kijk, dan moeten wij onze voorstelling van het geoorloofde en het niet geoorloofde wijzigen. Wij moeten onze voorstelling van de goddelijke wil wijzigen. Want blijven wij bij een veran-

dering van levensbeeld of levensverhouding ons vastklampen aan het oude, dan komen wij niet verder. Ik wil u een voorbeeld geven:

Iemand is soldaat geweest, tijdenlang. Het gevolg is dat hij het idee heeft van discipline, sportiviteit, maar bovenal discipline en dan komt hij ineens te staan in een wereld, waarin deze discipline als machtsmiddel niet bestaat. Blijft hij nu die kwaliteiten vereren zonder meer maken tot het doel van zijn leven, wat gebeurt er dan? Dan komt hij in botsing met alles en iedereen. Hij zal voor zichzelf die discipline wel handhaven, hij zal zichzelf blijven commanderen en blijven trainen, maar het past niet meer in de wereld. Hij krijgt er alleen nog maar grotere moeilijkheden door. Wanneer die soldaat overgaat in de handel, moet hij in plaats van de discipline stellen de zakelijke overwegingen. En wanneer hij op een goede dag besluit om van handelaar varieté-artist te worden, moet hij afstand doen van alle regelmaat, elk spel van zakelijke belangen en daarvoor in de plaats stellen de noodzaak contact te krijgen met zijn publiek. En daar moet hij zijn hele leven en zijn gedachtengang op afstellen. Doet hij dat niet, dan komt hij in gevaar. Zo is het toch geestelijk precies hetzelfde.

Als ik de overtuiging bezit dat ik een toornige en rechtvaardige God dien, is mijn instelling in het leven en de wijze, waarop ik in het leven de zaken moet verwerken, de manier waarop ik in de geest kan bestaan, een heel andere dan wanneer ik geloof aan een liefdevolle God. En wanneer die liefdevolle God voor mij een God is die toch strenge wetten stelt en toch een uitverkiezingssysteem kent ondanks alles, zal mijn instelling, mijn houding en ook mijn wijze van leven een heel andere moeten zijn dan wanneer ik geloof aan een liefdevolle God, die eigenlijk de tolerantie zelf is, die alles tot zich verheft in zijn liefde. Dus de voorstellingen die wij hebben, brengen wijzigingen in het leven met zich.

Wij kunnen niet met de regels van het ene het andere volbrengen. U moet maar eens proberen te tennissen naar de regels van het voetbalspel. U zult zien dat het niet gaat. En u kunt niet schermen volgens de regels, die in de boksring gelden. Dat is heel normaal, dat is heel begrijpelijk. Maar dan moet u ook begrijpen dat u in het leven nooit op precies dezelfde wijze kunt voortgaan naar oude concepten, oude opvattingen, oude condities, wanneer het beeld, dat u zich van God gevormd heeft, is gewijzigd. Wanneer het inzicht in de u gestelde taak in de wereld is gewijzigd, dan moet de mens helemaal veranderen. Dat kost vaak moeite. Maar zoals het een heel lange tijd - totdat men al deze concepten ging verwerpen - van de Gobi een van de meest beschaafde delen van de wereld heeft gemaakt, zo kan het van ons maken een van de geestelijk rijpste delen van de cosmos. Dat wil zeggen, zolang wij die wet volgen. Verloochen wij deze regels, laten wij ons door bezitszucht, door treurnis, door te grote binding aan anderen of aan onszelven van het juiste pad afhalen, dan zullen wij daar de tol voor moeten betalen. Die tol is innerlijke verdeeldheid, een tweestrijd die soms tot een tijdelijke zelfvernietiging kan voeren. Geestelijk gezien is dat een vlucht voor het licht, een lijden in duisternis.

Wij moeten in alle dingen, die wij doen geheel onszelf zijn en geheel de regels volgen, die wij nu aanvaarden. Daarbij moet steeds weer gelden, dat een deel van ons is. Dat is ons stoffelijk concept van wat hoort, wat kan en wat wij moeten en willen doen. Het tweede deel is het begrip van hoe God wil dat wij leven, volgens onze voorstelling. Daaraan moet dus een ander deel van ons leven gewijd zijn. Het laatste deel kan niet geleid worden door rede of door een voorstelling omtrent God en openbaring. Dat kan alleen van binnenuit komen. Een derde deel van ons leven a.h.w. moeten wij trachten de krachten in ons, die niet tot het bewustzijn doordringen, te verwerklijken in de wereld. Alleen op die manier kunnen wij m.i. ook nu nog beantwoorden aan de totale wordingsgang in de schepping en zo aan het plan, dat de Schepper voor ons heeft gemaakt.

Goedenmorgen.

Er zijn onnoemelijk veel wetten te vinden in het leven en ik geloof dat de wereld tegenwoordig steeds meer overspoeld dreigt te worden door regels en reglementen. Maar daarbij gaat één ding teloor, waarop ik in de korte tijd mij toegemeten nog even de aandacht wil vestigen.

Wij hebben een zelfdiscipline nodig. Wij moeten meesterschap over onszelf hebben en dat is veel belangrijker dan het opvolgen van elke regel, die buiten ons bestaat. Om meester te zijn van jezelf moet je natuurlijk in de eerste plaats een zekere zelfkennis bezitten. Die zelfkennis kun je al gemakkelijk verwerven, wanneer je ontdekt hoe anderen reageren op jou en je wezen. Wanneer men prettig op u reageert, weet ge dus dat ge tegenover die wereld goed zijt. Wanneer men echter misbruik maakt van uw zwakheid, weet ge dat ge uzelf te weinig in de hand hebt en dreigt ge het slachtoffer te worden van de wereld rond u. Wanneer men u enigszins ontwijkt, weet ge dat ge, althans uiterlijk, niet voldoende contact hebt met de wereld. Indien men u in cenzaamheid laat, weetge dat ge u teveel om de wereld bekommert en te weinig om uzelf.

De wereld is een spiegel en al wat wij het leven noemen is niets anders dan de weerkaatsing van alles wat in de wereld bestaat. Uit het leven leren wij onszelf kennen; en indien wij die zelfkennis nastreven, is het niet noodzakelijk dat wij allereerst beginnen met zelfbeheersing, want dan wordt het beeld vaak verworden als in een lachspiegel. Neen, wij moeten onszelf kunnen observeren. Wij moeten ons realiseren waarom wij blij, waarom wij boos zijn. Wij moeten ons vooral ook bewust worden van de reden, die de wereld heeft om ons juist zo te bejegenen. In deze erkenningen vormt zich een beeld, dat vaak verschilt van het ideaal dat wij in ons dragen. Wij zien onszelf nu eenmaal graag sterk en krachtig als goden. We zien onszelf schoon als engelen op de eerste dag van de schepping. Wij zien onszelf machtig en onoverwinnelijk als de vorsten der eeuwigheid en lichtende sterrentronen. Wij zijn vaak zo onbeholpen, wat lelijk en wat onhandig. Wij zijn zo vaak gebonden aan conventies en hebben helemaal geen begrip van de werkelijkheid. Maar het beeld dat wij in ons dragen is een aanduiding voor wat wij bereiken kunnen. Deze bereiking, vaak uitgesteld over ongetelde levens en cycli van sferen, zal eens onze werkelijkheid worden. De ideale voorstelling, die wij van onszelf dragen, zal uiteindelijk onze werkelijkheid zijn.

Wat wij moeten doen om daar zo snel mogelijk toe te komen is: bij de zelfkennis die wij hebben trachten om elk exces te vermijden. Begrijp wel, wij kunnen niet en zullen nooit in staat zijn ons wezen geheel en plotseling te veranderen aan de hand van de voorstelling, die wij in ons dragen. Maar wij weten wel degelijk dat er soms excessen zijn, dat wij op sommige punten te ver gaan. Wij zijn té boos, té driftig, wij zeuren té lang na, wij eisen té veel, enz.

Als wij deze uitingen die in ons leven en telkens dat woordje "te" vertonen allereerst gaan beperken, maken wij ons tot een afgeronder beeld. Door het vermijden van de excessen krijgen wij een grotere evenredigheid in onze wereld. De wereld zal gelijkmoediger zijn. Zij zal gelijktijdig meer ervaringen voor ons bergen. Wij zullen dus meer omtrent onszelf leren kennen. Dat is een zeer belangrijk punt. Want indien wij in die wereld een steeds gelijkmatiger beeld kunnen verwerven van onszelf, zullen wij ook in staat zijn steeds meer de harmonie tussen de verschillende delen van ons eigen wezen te bevorderen. En het vreemde is dat - wanneer wij die harmonie tot stand hebben gebracht - wij beantwoorden aan het ideale beeld, dat wij in ons dragen. Dan blijkt plotseling dat in ons wezen de totale vervulling van elke gedachte, van elk verlangen aanwezig is.

Nu zijn er heel veel mensen, die het met mij eens zijn zolang het gaat om dingen, die zij kwaad duiden. Zij zeggen: Dit is niet goed, dus dat mag je niet teveel doen. Maar er is ook iets anders. U hebt uw voorstellin-

gen van goed, nietwaar. Ook daarin telt de waarschuwing voor het woord-je tē. Je kunt te goed zijn. Je kunt te braaf zijn, te edel, te beheerst. Je kunt ook daarin te ver gaan. En vergeet niet dat ons erkennen van goed een relatief oordeel is. Wat wij goed noemen is niet het feitelijk goede, het is datgene, wat voor ons behoort tot het begeerlijke, tot datgene wat ons wezen bevestigt. Het zal u toch wel duidelijk zijn dat wij - indien wij daar de nadruk op leggen - evenzeer ons wezen en onze bewustwording in gevaar brengen, als wanneer wij tē slecht zijn, dus te veel datgene doen, wat kwaad is.

De weg van het midden, de weg van de balans is een betrekkelijk eenvoudige en gemakkelijke weg, wanneer wij maar afstand kunnen doen van onze vooroordelen. Zolang wij in anderen iets veroordelen, zullen overwegingen van prestige ons dwingen ons daarvan te onthouden. Zolang wij in anderen iets aanvaardbaar vinden, worden wij door een gevoel van prestige gedwongen om dat enigszins na te apen. Wij binden ons dus met onze voorstellingen aan de wereld. Maar op het ogenblik dat wij de innerlijke evenwichtigheid bereiken, het afgerond zijn zonder excessen naar de ene of andere kant, worden wij veel minder beroerd door die wereld. Wij hebben dan niet het idee, dat wij buitengewoon goed moeten zijn om iets buitengewoon slechts te verbergen of goed te maken. Wij hebben niet het idee, dat wij op een gegeven ogenblik zondaars zijn, omdat wij zoveel goed hebben gezien. Twee eigenaardige uitingen van het menselijk bewustzijn. Neen, wij begrijpen dan dat alles, wat in zijn grootste, zijn meest intense vorm rond ons geopenbaard wordt, in ons aanwezig is in voldoende mate om een echo te wekken, in voldoende mate om ons te onthechten aan de betekenis, die het ons in de wereld geeft.

De gematigdheid is een zeer belangrijke factor bij de beheersing van ons eigen wezen, want wij kunnen ons juist door deze gematigdheid losmaken van elke overheersing van uit de wereld. Begrijpt ge, Zo kunt ge - zonder te veel of te weinig gebonden te zijn aan wat rond u is - uw weg gaan. U kunt uzelf zijn en uw eigen wezen steeds helderder en duidelijker doen weerkaatsen in dat heelal rond u. Ge zult dus steeds juister zien hoe de verschillende delen van uw wezen, de verschillende gedachten, uw begeerten, uw angsten en verlangens, samen kunnen spelen om een geheel van rust, van harmonie te veroorzaken. Dit bereiken betekent: God in jezelf tot werkelijkheid maken.

Ge ziet, vrienden, het is aan de ene kant een zeer moeilijke en aan de andere kant een zeer eenvoudige opdracht. Onthoud je van het tē veel. Streef niet tē veel naar inwijding. Ge zult het uzelf onmogelijk maken om dan de wereld nog juist te zien. Streef er niet tē veel naar om met de voeten op de grond te staan in deze wereld, want u zult zozeer naar beneden kijken dat u dat wat boven u ligt niet zult erkennen. Het zijn allemaal zulke duidelijke uitspraken. Ik hoop dat u er iets mee kunt doen en ik hoop dat het u een beetje een leidsnoer kan zijn bij al datgene, wat u persoonlijk aangaat. Dat het u kan helpen uw leven harmonischer te maken en gelijktijdig uw geestelijk leven intenser en bewuster.

-:-

DE HOOGSTE WET.

De hoogste wet is zelf te zijn.

Zelf te zijn wil zeggen: God in je laten spreken.

Zelf te zijn, jezelf te leven en te beleven, is de schepping Gods niet slechts verwerkelijken, maar er bewust van te worden.

Men heeft wel gezegd: de hoogste wet is "Hebt elkander lief."
Maar dat kan de hoogste wet niet zijn.

Men heeft gezegd: de hoogste wet is "Aanbidt uw God en oordeelt niet." Maar de hoogste wet is dat nog niet.

Men zegt: de hoogste wet staat in geboden neergeschreven, een wet hoe te gaan, te denken, te streven. De hoogste wet is dat niet.

Men heeft de woorden uiteen genomen van een les, die de waarheid in zich bergt. Men heeft gezegd: "Zo zult ge zijn." Maar de hoogste waarheid is het niet.

De hoogste waarheid, hoogste wet is: "Deel zijt gij van het goddelijk leven."

Hoe ge leeft en wat ge doet, het leven is aan u gegeven met de mogelijkheid om slechts te zijn wat God u wil te zijn.

Zo is Zijn wet:

"Vervul Mijn wezen door uzelf te zijn."

Zo is de hoogste wet:

"Gij zult niet God vergeten,
maar in uzelf uw leven zijn,
steeds om uzelve weten.

Ge zult kennen de pijn

en de vreugd van het leven.

Ge zult kennen de rust en de vree,
de onrust en het streven,

ge zult in u nemen alle dingen tezaam

en ze vormen tot de in u geborgen naam van God.

Ge zult uzelve zijn,

gij zult uzelve leven.

Zo schiep uw God u in het begin

en dit heeft Hij u als de enige grote taak gegeven."

Het is moeilijk voor de mensen om dit te beseffen.

De hoogste wet ziet men altijd als iets, dat verheven is boven alle dingen. Maar dat is niet waar. De hoogste wet is datgene wat ons doet leven, wat in ons bestaat, wat alles rond ons in stand houdt.

Men heeft gedacht: De grootste wet is iets, dat ons afwendt van sommige dingen. Neen.

De grootste wet is de kracht, die ons leert alle dingen in ons bewustzijn te dragen; alle dingen saam te voegen tot één harmonisch beeld van Schepper en schepping. Wat kan er belangrijker zijn voor ons - of misschien van uit de Schepper zelfs voor de Schepper zelf - dan het bestaan?

Te zijn is de hoogste wet.

We kunnen het zijn ontkennen. Wij kunnen proberen onszelf te vernietigen. Wij kunnen trachten steeds meer delen van ons leven, ons denken en ons streven, terzijde te stellen en steeds meer beperkt een laatste speldekknop van licht in onszelf te doven met het gebaar: nu heb ik de waarheid gevonden! Dat is dwaasheid. Want dan gaat het bewustzijn teloor. Het leven moet verdergaan en wij zullen weer hetzelfde bewustzijn moeten terugvinden.

Te zijn en zelve te zijn, dat is de grote wet. Want al wat rond ons gebeurt, heeft geen invloed voor ons. Maar wat in ons gebeurt is eeuwig, is onveranderlijk. Al wat in ons geschiedt is goddelijk; alles wat rond ons geschiedt behoort ons slechts in zoverre als het ons bewustzijn beïnvloedt.

Zelve te zijn - dat is de taak die God ons gaf op het ogenblik van de schepping. Het "ik" heeft Hij ons gegeven als het middel om tot Hem te komen in vol bewustzijn en Hem volledig te erkennen. Vandaar dat ik herhaal, voor een laatste maal op deze morgen: de hoogste wet is "zelve te zijn."

:--:

P I L A A R.

Ik heb een tempel opgebouwd,
een tempel vol van lichte daden,
waarin het "ik" zichzelf kan baden
op een juist gevonden plaats.
Tempel - zelf kan hij niet zijn;
te groot de spanning nog,
te klein de kracht van houden en beheersen.
Daarom voeg ik twee dingen tezaam:
weten en geloof.

Ik laat die twee tezamen gaan
tot zij, trots gerezen, als een pilaster staan
en steunen mij het zwerk van dit heelal -
dat is de kerk, waarin ik bid tot God.

Ik bouw een beeld van het bestaan,
ik heb het leven uitgemeten.
Ik heb de kracht, de inhoud, weten tezaam gevoegd
met al, wat mij gegeven werd uit vele vreemde oorden.
Ik heb tezaam gevocgd muziek en woorden.
Ik heb het cijfer meegenomen en in een reeks gebracht,
die toont mij inhoud van het leven en onbegrensde kracht.
Maar met dit al kan, in het streven,
ik niet voltooien al het werk -
Toch is mij een pilaar gerezen,
een levensboom onmetelijk sterk,
die uitreikt tot de bogen
en steunend zo de tempelbouw:
't geschenk van 's Heren mededogen.

:--: